

ra, a könyvvizsgálók és az igazgatótanácsok ellenőrzési feladataira, valamint példákat mutatnak be az igazgatótanácsok eredményes működésére vonatkozólag.

A tanulmánykötetben foglaltak valamennyi vállalati igazgató érdeklődésére számot tarthatnak, függetlenül attól, hogy ellátnak-e menedzseri feladatokat vagy sem. Közép és Kelet-Európa gazdaságai számára magyarul először jelenik meg ilyen vállalatiirányítási útmutató. A kutatási eredmények és a nyugati tapasztalatok bebizonyították, hogy a szilárd irányítási struktúrával rendelkező vállalatok sokkal inkább képesek a fennmaradásra. Érdemes ezért követni a Közép-Európai Egyetem és a Nemzetközi Magánvállalkozási Központ Közös Projektjének ajánlásait. „Komoly haszonra számíthatnak azok, akik a leghatékonyabban sajátítják el az állam által felkínált irányítási struktúrák megfelelő használatát” – olvashatjuk a tanulmánykötetben.

R. I.

BÁNDI Gyula

Környezetvédelmi

kézikönyv

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó,
Budapest, 1995. 288 p.

Napjainkban a környezeti ártalmakkal kapcsolatos problémák – sajnos – egyre gyarapodnak, ennek ellenére nem teszünk meg mindent a környezetszennyeződések elhárítása érdekében. Pedig a környezetvédelem rendkívül fontos, hiszen célja az ember, az emberiség egészségének és fennmaradásának biztosítása az emberhez méltóan megfelelő környezet kiala-

kításával, fejlesztésével. Fontos része a természet és tájvédelem, a természeti kincsekkel (levegő, víz, energiaforrások) való ésszerű gazdálkodás. Hazánkban régóta esedékes volt a környezetvédelem jogi alapjainak a megteremtése. Környezetünk jövője, az egyre növekvő ártalmak elhárítása szempontjából igen fontos lépés volt a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény megalkotása, melytől a gyakorlatban is eredményes változások várhatók. A KÖRNYEZETVÉDELMI KISKÖNYVTÁR sorozatának első köteteként megjelent kézikönyv azokat a feladatokat, jogi eszközöket és intézményeket tartalmazza, amelyek a környezetvédelem javítására felhasználhatók.

Megismerjük a kézikönyvből a környezetvédelem történeti előzményeit, tevékenységét, legfontosabb elveit. Az állampolgárnak a méltó környezethez való joggal kapcsolatban a szerző foglalkozik ennek elemeivel, követelményeivel, az állam kötelezettségeivel, az egyes állami szervek és a települések környezetvédelmi feladataival. Beszámol a környezetvédelmi információs rendszerről, az adatszolgáltatási kötelezettségről, a környezetvédelmi igazgatás rendszeréről, a környezetvédelmi hatásvizsgálat menetéről.

A technikaigazdasági fejlődés következményeként jelentkező környezetromlás megfelelő értékelési módszerekkel csökkenthető, a piacnak ezért értékítéletét át kell alakítania. A gazdasági ösztönzés eszközei jogi szabályozáson alapulnak, ezen belül a gazdasági szabályozók az adózási előírásokhoz, a jövedelemszabályozó esz-

közökhöz és a közigazgatási típusú megoldásokhoz kapcsolódnak. A gazdasági eszközök kezelése, felügyelete a közigazgatás aktivitását igényli.

A szerző kifejti, hogy egyes gazdasági ösztönzők – többkevesebb sikerrel – már megjelentek a magyar jogban. A törvény 56. §-a a központi költségvetési források felhasználási lehetőségeit tartalmazza s felsorolja, hogy a költségvetés mit tesz – mit tehet – a környezet hatáso- sabb védelme érdekében. Részletesen megismerjük itt a környezetvédelmi alapok forrásait és az igényelhető támogatások típusait.

Az állampolgároknak a környezetvédelemben való részvételével kapcsolatban az együttműködést kell kiemelni az egyéb tényezők mellett. Ilyen tényezők: a nemzetek, csoportok és egyének saját sorsukkal való rendelkezésének a joga, a környezet tisztaságához való jog, a környezetnek a nemzeti vagyonba tartozó részei feletti ellenőrzési jog. Előtérben állnak környezetvédelem közvetlen vagy közvetett egészségügyi hatásai is. A továbbiakban a társadalmi részvétel feltételeiről, az állampolgároknak a környezetvédelemben való részvételéről van szó a kézikönyvben.

Végül a környezetért való felelősség kérdéseiről, a közigazgatási és polgári jogi kártérítési felelősségről, a büntetőjog szerepéről olvashatunk. A szerző hangsúlyozza, hogy az 1995. évi LIII. törvény a megújuló környezetvédelmi jogalkotási folyamatnak még csak az első lépése. A törvény csakis akkor juthat hatásosan érvényre, ha a benne foglaltak a gazdaság és a társadalom mindennapos

szükségleteivé válnak. Az elméleti alapo zásnak tehát a gyakorlati tennivalókkal, a környezetvédelmi érdekek erősödő szerepére való felkészülésével kell összekapcsolódniuk!

R. I.

KEREKES Sándor–
SZLÁVIK János

A környezeti menedzsment közgazdasági eszközei

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó,
Budapest, 1996. 266 p.

Magyarországon évek óta nem jelent meg a környezetgazdaságtan elvi kérdéseivel foglalkozó könyv. A KÖRNYEZETVÉDELMI KISKÖNYVTÁR sorozatának második köteteként megjelent tanulmány szerzői ezt a hiányt kívánják pótolni, amikor áttekintik a környezetpolitika közgazdasági alapjait s a környezetvédelmi szabályozás közgazdasági eszközeit. Bizonyítják, hogy a piacgazdaság viszonyai közt – reális megoldásként – a közgazdasági-piaci eszközöket kell felhasználni.

A környezetvédelem a társadalmi-gazdasági folyamatok (iparosodás, bányászat, városiasodás, népességnövekedés stb.) által előidézett romlásnak, az ökológiai egyensúly felbomlásának megállítására irányuló tevékenység. A környezetkárosítás földi életet fenyegető veszélyeire a Római Klub tudósainak „A növekedés határai” című 1968-ban közreadott tanulmánya hívta fel a figyelmet, s indította el világszerte a környezetvédelmi tevékenységet. Kétségtelen, hogy a következő évszázad legnagyobb kihívását az emberiség számára a környezeti problémák ered-

ményes megoldási lehetőségei jelentik. A legtöbb ország kormánya nemzetközi összefogással, környezetkímélő technológiák kidolgozásával, jogi és közgazdasági szabályozással igyekszik biztosítani nemcsak a jelenleg élők, hanem a következő generációk egészséges életét is.

Olvashatunk a könyvben a fenntartható fejlődés elvéről, a Föld eltartóképességéről, a gazdasági növekedés és a környezeti minőség kapcsolatáról szemléltető ábrák kíséretében. A környezetszennyezés gazdaságtana tárgykörében a külső gazdasági hatások típusait, közgazdasági szempontból zavaró következményeit, gazdaságilag optimális szintjét, majd a szennyeződések csökkentésének módjait ismerjük meg.

A szerzők rámutatnak arra, hogy a környezet hatásos védelme érdekében mindenképpen állami beavatkozás szükséges; ennek módja azonban eddig többnyire kimerült szabványok kidolgozásában és formális hatályba léptetésében. Újabban gazdasági eszközöket kezdenek alkalmazni a környezetvédelem szabályozásában. Az erőforrások ugyanis korlátozottak, a szennyeződés teljesen nem küszöbölhető ki, ezért gazdaságilag hatékony környezetpolitikát kell kidolgozni. Az a környezetpolitika hatékony, amely az elfogadható környezetminőséget a legkisebb költségárfordítással teremti meg. A kérdés itt az, hogy kik és milyen arányban viselik a kárelhárítás költségeit, és milyen felkészült-ségű kárelhárító rendszer működtetése indokolt.

A továbbiakban megismerjük a környezeti szabályozás kialakításának szempontjait, alapelveit, a megfelelő szabá-

lyozóeszközök kiválasztásának kritériumait. A fejlett ipari országokban alkalmazott környezeti szabályozás gyakorlatának leírását a hazai környezetszabályozás helyzetének bemutatása követi a könyvben. A szerzők megállapítják, hogy az 1995. évben hozott környezetvédelmi törvény (1955. évi LIII. törvény) célkitűzései a fejlődést szolgálják, a megvalósítás azonban még messze elmarad ezekről a célkitűzésektől.

Több nyugati országban a menedzsereket büntetőjogilag is felelősségre vonják a vállalat környezetszennyező tevékenysége miatt; erre elvileg a magyar jogrendszerben is lehetőség van. A környezeti menedzsment minősítésénél azt kell vizsgálni, hogy a menedzsment mennyire tudja kézben tartani a vállalat környezeti kockázatait. A könyvben a szerzők beszámolnak azokról a legfontosabb tényezőkről, amelyek Magyarországon növelik a vállalatok környezeti kockázatát.

A tanulmányban végül a környezet gazdasági értékelésének módszereiről tájékozódhatunk. Ennek keretében a természeti tőke, az ingatlan- és munkaerőpiac értékelésének módszereit ismerjük meg. Az értékelési módszerek közt jelentős szerepe van a költséghasznos elemzésének. Sikeres alkalmazott eljárás a költséghatékonyság-elemzés és a környezeti hatáselemzés (hatásvizsgálat), amelynek része lehet a környezeti szempontú technológiaértékelés és az ezt követő technológiválasztás. A szerzők felhívják a figyelmet arra, hogy bármely módszer bevezetésénél igen óvatosan kell eljárni, nehogy hibás döntések születessenek!

A sorozatnak ez a kötete is